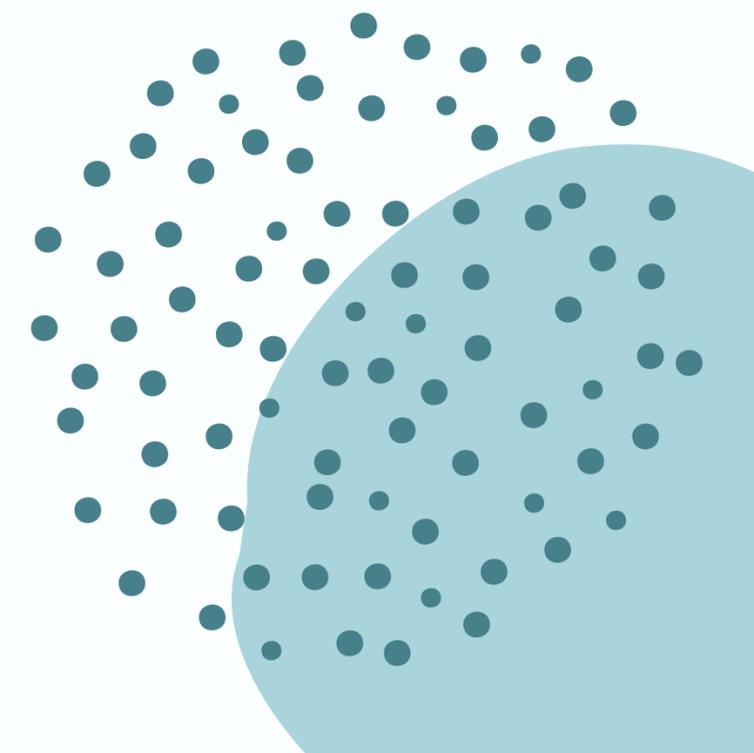

Sutrikusios raidos vaikų
konsultavimo skyrius

PASTIPRINIMAI

Žetonų sistema

PASTIPRINIMAI

PASTIPRINIMŲ SISTEMOS TAIKYMAS MOKINIAMS, TURINTIEMS ĮVAIRIAPUSIŲ RAIDOS SUTRIKIMŲ (IRS)

Pastiprinimas naudojamas siekiant išmokyti mokinius su IRS tikslinių įgūdžių ir sustiprinti pageidaujamą elgesį bei taikomas kartu su kitomis įrodymais pagrįstomis praktikomis. Pastiprinimą galima apibūdinti kaip ryšį tarp besimokančiojo naujo elgesio ir pasekmės, einančios tuoj pat po elgesio. Pasekmė padidina tikimybę, kad mokinys su IRS ateityje ir toliau demonstruos tikslinį elgesį bei įgūdžius. Svarbu mokiniui reikšmingą ir jo amžių atitinkantį pastiprinimą suteikti iš karto po tikslinio elgesio pasireiškimo. Taip pat svarbu prisiminti, kad keli pastiprinimai yra veiksmingesni nei vienas pastiprinimas.

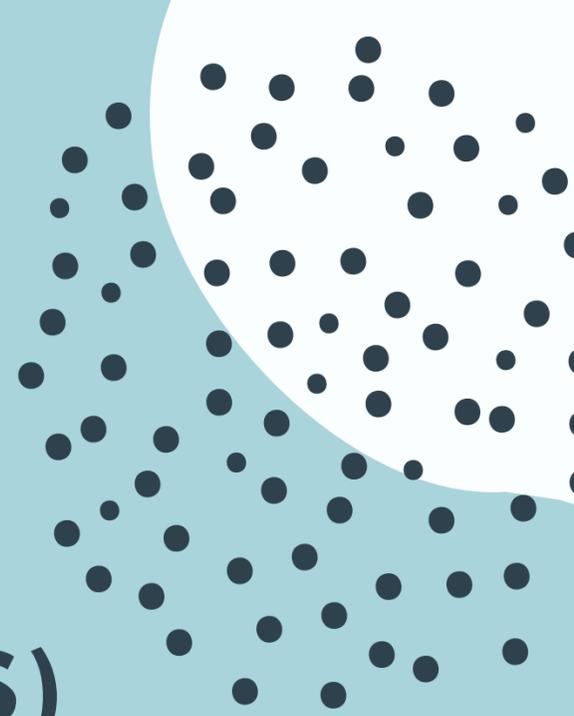
Mokiniams su IRS dažniausiai taikomi šie pastiprinimo būdai: teigiamas pastiprinimas, žetonų ekonomikos programos bei neigiamas pastiprinimas. Šiose gairėse aprašoma plačiai paplitusi žetonų sistema.

ŽETONŲ SISTEMA

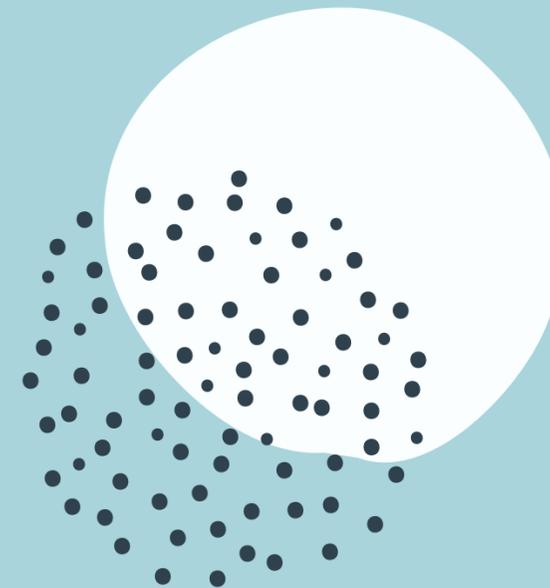
SISTEMOS TAIKYMAS MOKINIAMS, TURINTIEMS ĮVAIRIAPUSIŲ RAIDOS SUTRIKIMŲ (IRS)

Žetonų sistema- strategija elgesiui keisti, kai siekiame pastiprinti pageidaujamą (tikslinį) ir sumažinti nepageidaujamą mokinio elgesį. Mokinys gauna žetoną iškart po to, kai pademonstruoja tikslinį elgesį arba kitu iš anksto numatytu laiku. Mokinys, surinkęs tam tikrą kiekį žetonų, juos gali keisti į prasmingas veiklas ar daiktus (pvz., mokymo priemonę ar socialinę privilegiją). Svarbu pažymėti, kad mokiniams su IRS šios strategijos taikymas padeda įgyti naujų tikslinių įgūdžių, Žetonai netrukdo veiklai ar pamokoms, padeda išlaikyti besimokančiojo dėmesį.

Žetonus renkamas kaip būdą „sumokėti“, t.y. paskatinti mokinį už parodytą tinkamą elgesį. Mokinys gali naudoti žetonus norimai veiklai ar daiktui „pirkti“ (Miltenberger, 2008).

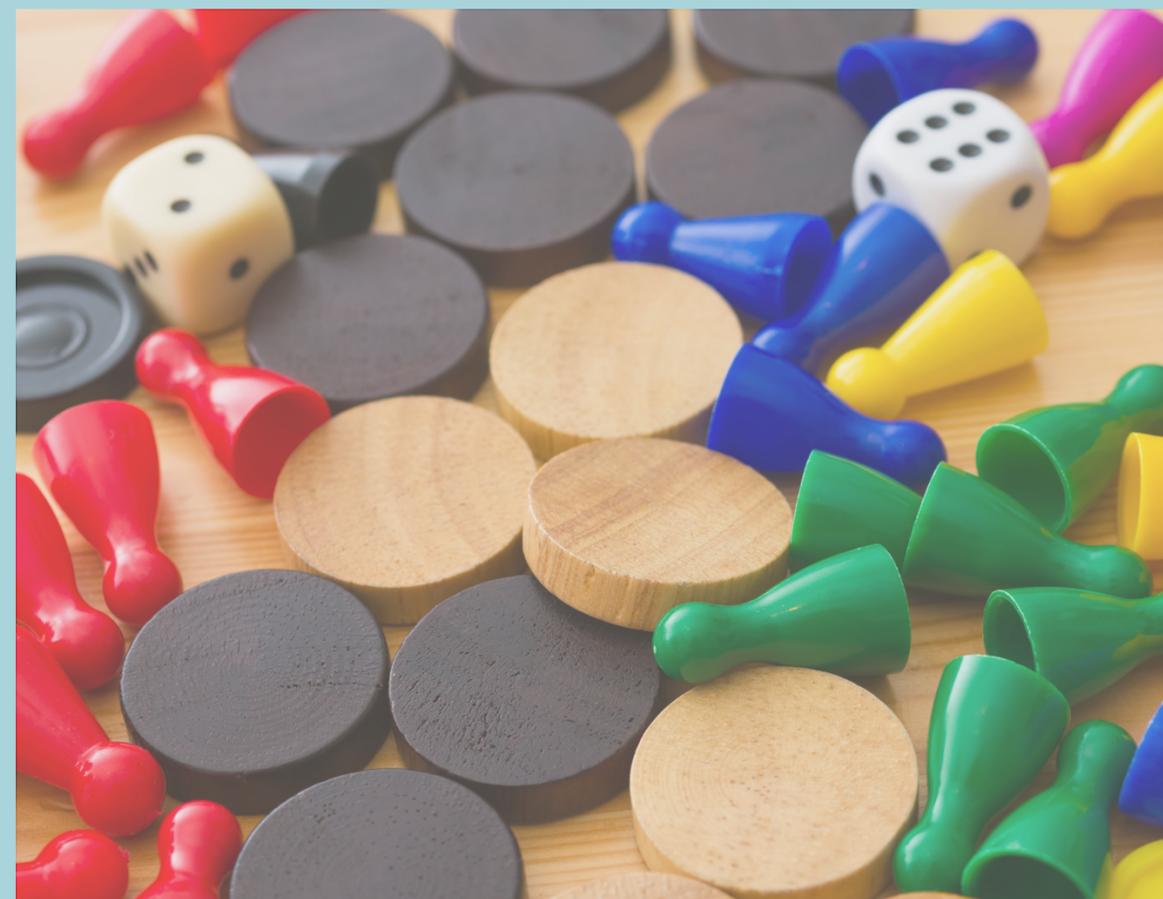

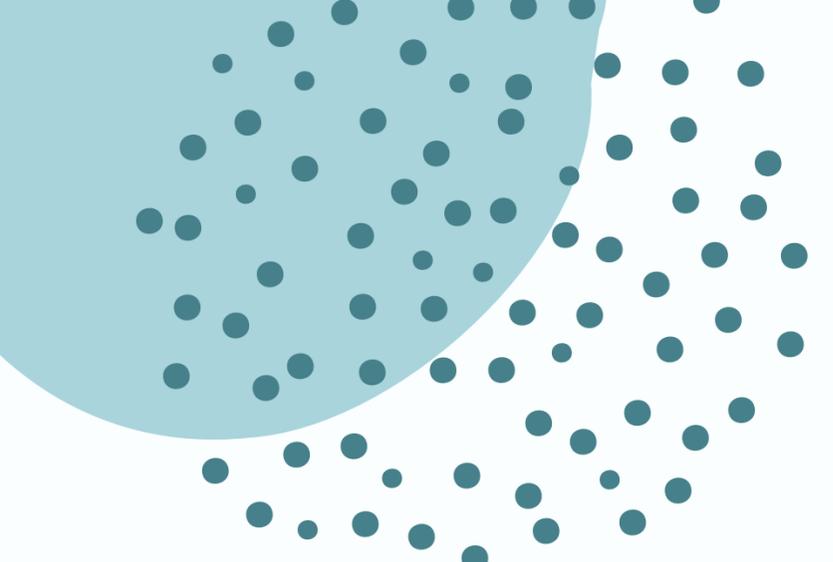
ŽETONŲ SISTEMA

Jei įgyvendiname žetonų sistemą klasės lygiu, svarbu prisiminti, kad keičiant žetonus į prizus ar privilegijas, kiekvienas mokinys turėtų turėti bent po vieną žetoną. Būtina numatyti tokius prizus, kurie verti vieno žetono.

Žetonams renkamos priemonės, kurias mokinys gali pamatyti, paliesti, suskaičiuoti bei kaupti. Vyresnio amžiaus mokiniams vietoje žetonų galima rašyti brūkšnelius. Mokiniai žetonus gauna tik iš savo mokytojo.

ELGESYS

Pasirinkame vieną mokinio elgesį, kurį galime apibūdinti, pamatyti, suskaičiuoti. Pvz., mokinys kelia ranką, pirštu paliečia kortelę ir t.t.

UŽDAVINIO FORMULAVIMAS

Aiškiai aprašome elgesį, kurio tikimės iš mokinio. Tarkime, kad mokinys pamokos metu iš suolo be mokytojos leidimo atsakinėja į klausimus. Uždavinys būtų toks: mokytojai uždavus klausimą, mokinys pakels ranką ir atsakys į klausimą.

1 žingsnis. Pasirenkame elgesį, kurį norėsime pastiprinti

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

DUOMENŲ RINKIMAS

Prieš įgyvendinant sistemą svarbu surinkti informaciją apie mokinio nepageidaujamą elgesį (kaip dažnai ir kur pasireiškia jo netinkamas elgesys). Elgesiui stebėti renkamos vieną iš elgesio fiksavimo formų: dažnio (kaip dažnai per tam tikrą laiko tarpą pasireiškia elgesys?) arba trukmės (kiek trunka elgesys?).

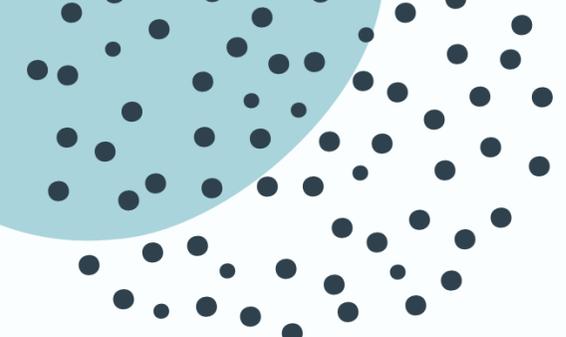
STEBĖJIMAS

Iki sistemos įgyvendinimo pradžios būtina ne mažiau kaip 4 dienas skirtingose aplinkose ir veiklose rinkti pradinis duomenis apie mokinio elgesį.

2 žingsnis. Renkame duomenis

	###	###	###	
	###	###		
y	###	###	###	###
	###	###		
	###	###	###	###
	###	###	###	###
	###	###	###	###
	###	###	###	###

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

KAIP SUDARYTI PASTIPRINIMŲ SĄRAŠĄ?

- atkreipiame dėmesį į mokinio amžių;
- stebime mokinį natūralioje aplinkoje; fiksuojame veiklas, daiktus, kuriais mokinys domisi, žaidžia, kai gali laisvai pasirinkti;
- klausiamo mokinio, tėvų/globėjų, kitų darbuotojų, kokie pastiprinimai patinka;
- sudarome pastiprinimų sąrašą;
- jei mokinį sunku motyvuoti, nepamirštame keisti pastiprinimus.

3 žingsnis. Sudarome pastiprinimų sąrašą

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

4 žingsnis. Žetonų sistemos kūrimas

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

PASTIPRINIMŲ PASIRINKIMAS

Pasirinkame pastiprinimus, kurie:

- a) atitinka mokinio amžių;
- b) yra lengvi;
- c) nesudėtingai pagaminami;
- d) yra patrauklūs;
- e) motyvuojantys (soc.privilegijos).

PASTIPRINIMAI

Kai aš surinksiu ____ žetonus, aš norėsiu:

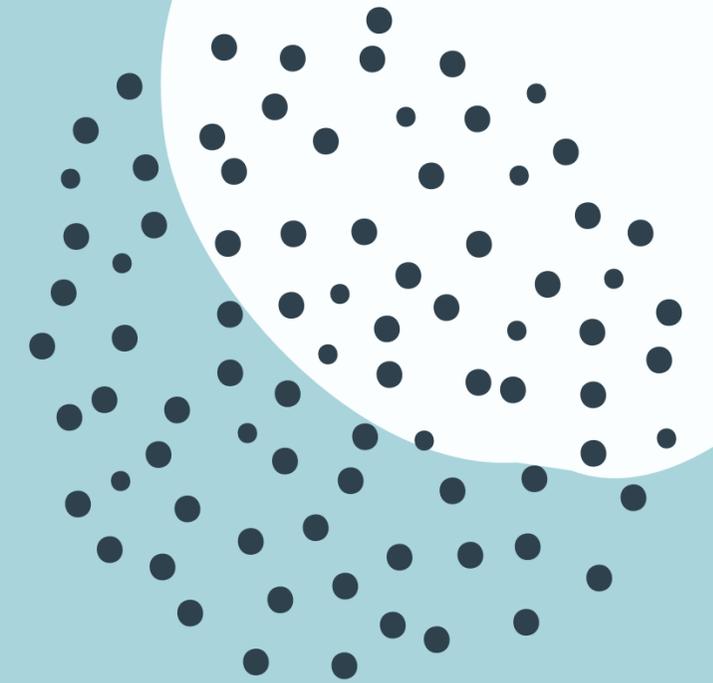
Pažaisti kompiuteriu

Papildomos pertraukos

Nueiti į biblioteką

Pažaisti telefonu

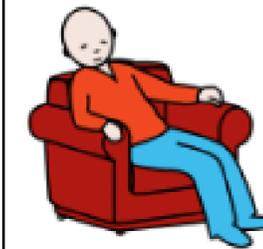
AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

PASTIPRINIMAI

Kompiuteriniai žaidimai

Papildoma pertrauka

Pastiprinimo lentelė, iliustruota paveikslėliais

5 žingsnis. Žetonų sistemos kūrimas

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Mums reikės:

- indo (banko) mokinio žetonams laikyti;
- grafiko su aiškiai numatytu laiku, kuomet žetonai bus keičiami į pastiprinimus;
- taisyklių lentelės (kiek žetonų mokinys turi surinkti, jei nori gauti vieną pastiprinimą);
- elgesio stebėjimo formos (informacijos rinkimui apie elgesio pasireiškimą sistemos įgyvendinimo metu).

MOKINIO SU ĮRS INDIVIDUALUS ŽETONŲ GRAFIKAS

Žetonų grafikas

Dabar

Paskui

PRIEŠ ĮGYVENDINAT SISTEMĄ PASITIKRINAME

- a) ar įvardijome mokinio tinkamą elgesį?
- b) ar suprantame, kaip veikia žetonų sistema?
- c) ar apibrėžėme žetonų skaičių pastiprinimui gauti?

SISTEMOS ĮGYVENDINIMAS

Paaiškiname, parodome mokiniui, kaip veikia žetonų sistema. Supažindiname su taisyklėmis:

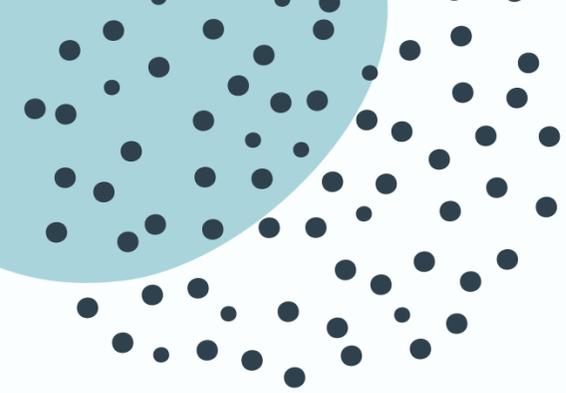
- kokia kiekvieno paskatinimo vertė;
- kaip rinkti žetonus;
- kaip keisti žetonus į pastiprinimus

Sistemos įgyvendinimo pradžioje pastipriname mokinį kiekvieną kartą, kai tik jis demonstruoja tikslinį elgesį.

6 žingsnis. Sistemos įgyvendinimas

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

SISTEMOS ĮGYVENDINIMAS

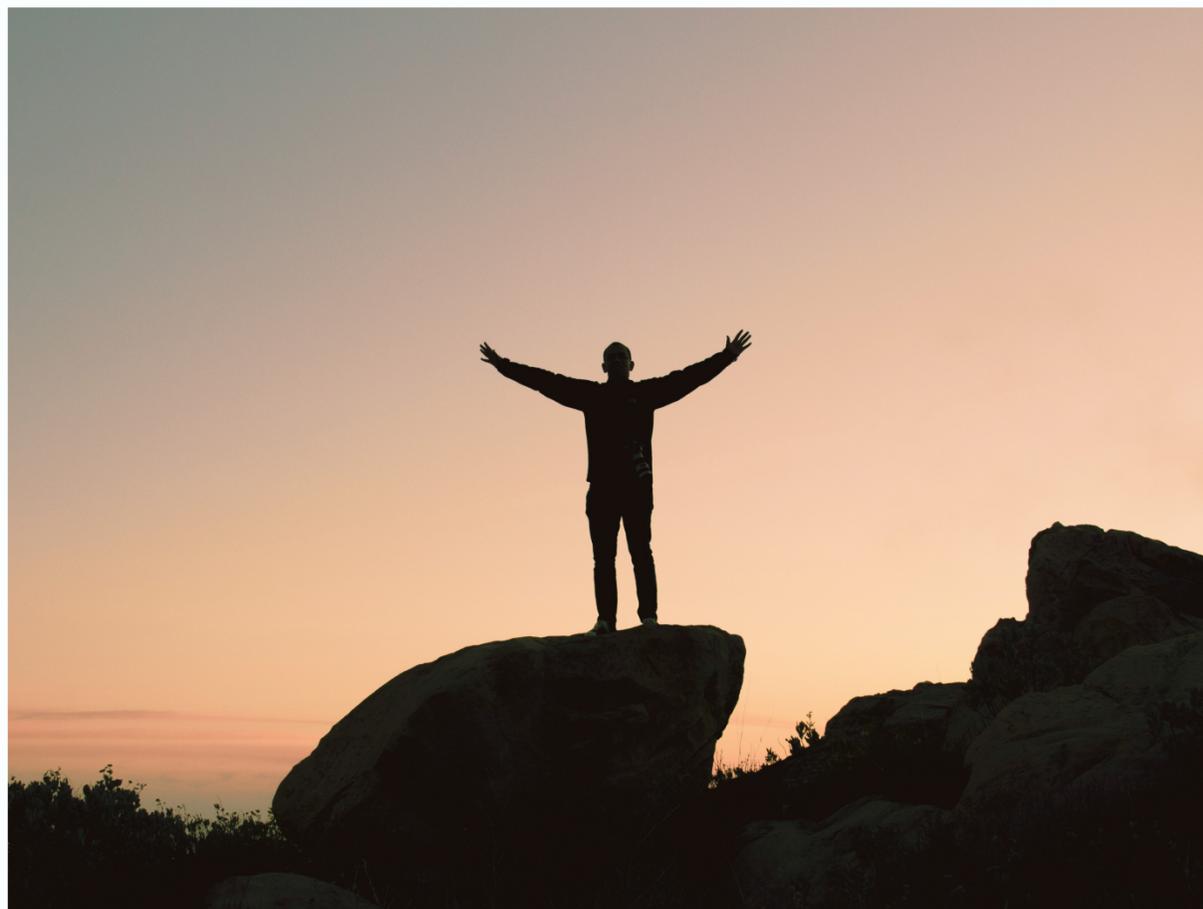
- Mokiniai pademonstravus tikslinį elgesį, jį įvardijame, pvz.: šaunuolis, tu pakėlei ranką.
- Surinkus reikiamą žetonų skaičių, leidžiame pasirinkti pastiprinimą.
- Keičiame pastiprinimus – taip išlaikysime mokinio susidomėjimą veiklomis.
- Pastipriname mokinio tinkamą elgesį visose aplinkose.
- Pamažu mažiname pastiprinimus, kai pageidaujamas elgesys įtvirtintas ir pasireškia kitose aplinkose.

7 žingsnis. Sistemos įgyvendinimas

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

8 žingsnis. Pažangos stebėseną

AŠ GALIU PADĖTI
MOKINIUI SU ĮRS!

MOKINIO, TURINČIO ĮRS, PAŽANGA

Renkame duomenis apie mokinio daromą pažangą. Palyginame duomenis, gautus prieš ir po sistemos įgyvendinimo.

Surinktų duomenų analizė padės nustatyti, ar mokinyš padarė pažangą ar ne? Jei mokinio, turinčio ĮRS, elgesys nesikeičia, būtina pasidomėti, ar sistema buvo tikslingai įgyvendinta, ar veiksmingai parinkti ir taikyti paskatinimai.

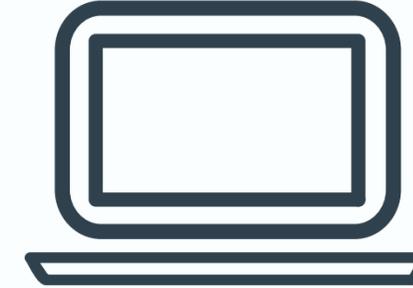
Sėkmės įgyvendinant žetonų sistemą!

IEŠKOKITE

KURKITE

ĮGYVENDINKITE

Leidinį parengė specialioji pedagogė Renata Greimaitė

Daugiau informacijos: www.srvks.lt

Sutrikusios raidos vaikų
konsultavimo skyrius

Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centras.
Ateities g. 44, Vilnius